

CONTIMPORANUL

RĂSTURNICA

TWEEP FOR ADONIS — HE IS DEAD. SHELEY

Plătit am fost să zic de mort
E mâna stângă grea de-un ort,
Deci să-l întorc cum voiu putea
Cântând prohodul pentru Ea.

Să plângă fetele și Mama!
Tu, Mire-al-Inimii, plângi Dama
— Din caldul cuib s'a dus unica
Proteasă blondă: Răsturnica.

Căci astăzi, zi de harți, la toacă
O vom purta prin smârc, băltoacă
Spre un pământ de hopuri plin
Mai vag ca vagul ei vagin.

Să plângem toți. O toți în cor
Să croncănim un Nevermore.
Dar duhul ei, de-apururi dus,
Să ni-l gândim în cât mai sus.

De cerul fix, de geam curat,
Ea păr cu tample și-a răzmat.
Un fard astral i-aprinde fața.
Pe serafini îi trage ața
Și Sorii zornăie bănet
Prin Risipitul Proxenet.

Să prohodim și mai afund.
Sunt un duhovnic trist și scund
Ce cântă pân'o va-îngropa:
Pa, vu, ga, di, che, zo, ni, pa.

Unicu-mi dascăl, să-l mai cat?
Grăsime neagră l-a înecat
S'a făcut urs și din bărloage
Imi bate toaca 'n două doage.

Oh, fapta secii lui de minți
Cum tună 'n piept și dă prin dinți
Din bețe, doage și Nimica
Ce rugă pentru Răsturnica!

Să tune doaga ori-și-cui,
Iar Mama groasă cu pistrui
Ingenunchiată să se roage!
— Hai dați din bețe și din doage.

SIDNEY HUND (Londra). Pictură.

Și tu, întunecat flăcău.
Măsea-de-Fier, Nene Dulău
Te roagă lângă hodoroage!
— Hai dați din bețe, sparge-ți doage

Să plângă lemnul ca la strung
Când hohotit, când mai prelung
Din bețe, doage și Nimica
Ieși, cântec pentru Răsturnica.

Vii lumânări, burați polen!
E cimitirul un desen
Cu linii supte, slăbănoage
Frânturi de bețe și de doage...

Oh, nu-mi clintii Regina Mab
Să nu se surpe trupu-i slab
Și dați vin galben la miloage
Nu din pahar, din scob de doage.

Oh, pentru Ea găsiți un dric
Un dric mai mic ca un ibric
Și potriviți două mărtoage
Acum, la strung, din lemn de doage...

Să plângă lemnul pus pe strung
Când hohotit, când mai prelung.
Căci două bețe, seci oloage
Ard potolit în patru doage.

ȘI MI SE MAI PARE CĂ...

Un lucru nu pot să mi tert, de câte ori, pentru păcatele mele, îmi fac un examen de conștiință. Un lucru mă întristează cu adevărat cu prilejul inventariării, mai întotdeauna involuntare, a trecutului meu apropiat sau îndepărtat: Că am putut cândva umili un om, fie și cu o singură vorbă, cu o simplă mișcare.

Iar dacă am umilit fără voință sau fără interes, mă simt și mai vinovat, mă acuz cu și mai mare asprime. Nu am măcar scuza legitimei apărări, — scuza legitimei agresiuni.

Am umilit din canalerie, — cum un câine ar mușca fără să fi fost amenințat, fără ca cineva să-l fi tulburat somnul ori digestia. Am umilit cum umilește un fecior de banii gata, un bancher căruta 'l tes bine una după alta lovitură peste lovitură, un idealist care își face silesta după o masă copioasă.

Legenda e foarte minuțioasă și de o profundă unitate. De aceea, ori de câte ori vă găsiți în fața unor versiuni cu precizii numerice, fiți atenți!

Aritmetica porcede din imaginație.

Infrângerile nu devin rușinoase decât prin compătimirea prietenilor, — cu cât este mai sinceră.

Sublima eroare a lui Crist este de a fi formulat postulate morale vădit imposibile, idealuri de conduită etern contrarii firei omenești. „Ce îți nu îți place, altuia nu-i face!” S'a gândit oare bine? Dacă este în mine ceva în adevăr elementar și imperativ, este tocmai trebuința, în orice caz dorința, de a face altora aceea ce mie nu mi place și nu mi convine...

Dar voi, bunil, dulcil mei semeni?!...

Acei cari realizează (nu mă pot hotărî să-i numesc realizatori) sunt prin definiție severi, tăioși, impulsivi, — reacționari... Indiferent ce anume ar realiza.

De aceea democratismul e pur verbal. Îndată ce trece la înfăptuire, devine exclusiv, brusc, autoritar, — dictatorial.

Supravegheați-vă bine în momentele de exuberanță, și să nu vă lăsați ademiniți la nici un fel de spovedanie! Prietenii sunt prompti la însemnări și au o memorie infernal de sigură.

Reproșul capital ce-l fac capitalismului modern burghez este că, prin inevitabila simplificare și ușurare ce a adus în transferarea proprietății, a săpat mai de la rădăcină de cât cea mai cumplită critică, ba chiar de cât cea mai radicală prefacere socială, principiul și realitatea proprietății individuale.

El este care a nimicit legăturile strânse, intime organice, aproape mistice, dintre om și proprietate, și veți vedea că nu va avea răgaz până ce nu va fi desființat ultimele vestigii ale proprietății individuale socotită cu adevărat ca prelungire și completare a ființei umane: Averile zestrele și averile minorilor.

Ultimul lui succes împotriva proprietății individuale a fost suprimarea înalienabilității loturilor de improprietărire. Și nimic nu dovedește mai bine naivitatea sa sau șiretenia infernală a capitalismului de cât că, printr-o îndrăzneală impostură, tocmai el își arogă rolul de apărător predestinat și suprem al posesiunii individuale. Țapul grădinar...

Feriți-vă de lași!

Banăitatea lor e leșinător de dulceagă. Răutatea lor e plângăcioasă. Admirația lor e plumburie și paralizăază. Invidia lor e toxică dela distanță. Tovărășia lor e preludiul infrângerilor fără onoare.

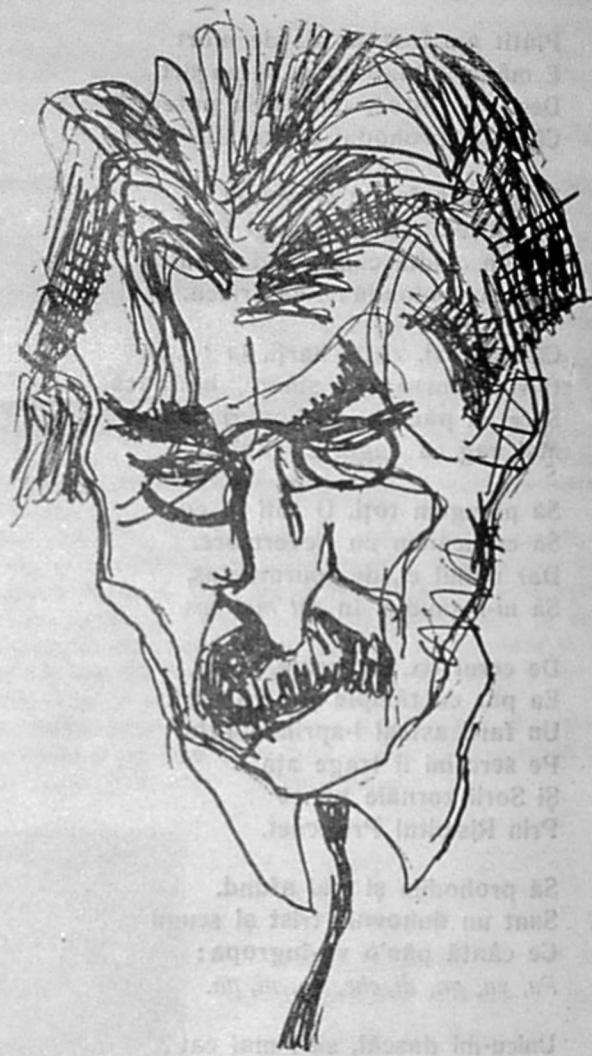
Dacă însă nu-i chip să-l ocoliți — lîngușiți-l!

Societatea noastră, care se află încă în epoca pre-gramaticolă, confundă mereu frica cu lășitatea. Deplorabilă confuzie. Frica este unul din cele dintâi semne neîndoioase ale eșirii din sălbătăcie. A-și mărturisi fâșiș frica sau a o recunoaște în fapt, este un act de reală cinste și de simpatică prudență.

Salut caracteristic:

— „Cum te mai lauzi?”

Ar zice cineva, Doamne iartă-mă, că suntem o țară de lăudăroși...

H. ST. STREITMAN. (Desen de Marcel Iancu)

Numai lucrurile concrete, materiale, obiective, tangibile, își pierd contururile noaptea, luând forme ireale. Cele imaginare se individualizează într-o clipă și capătă un relief pe care realitatea nu-l cunoaște și nici nu e în stare să-l realizeze.

Judecata istoriei, — o foarte practică invenție a politicianilor emfatici, meșteri consumați în «scamotarea» sancțiunilor celor mai elementare. Este prematură ori tardivă și e susceptibilă de interminabile revizuirii.

Cu toate acestea mulți elevi din clasele primare o iau foarte în serios...

H. ST. STREITMAN

CRAI NOU

Cântec nou alba-și podoabă de-ar mai spori
pe strunele greu sigilate,
inimă, leatul din plin iar ți-al trăi.

Limpede graiul slovelor suind rai
de ți-ar mai umezi umbrarele,
clopote în cald alai
s-ar scutură, clopotele clarele.

Serile 'nalte în jertfe, subțiri
adieri de tămăie'n cătue,
de-ar mai pune săruturi, plutiri
pe-o frunte ce'n ceruri undue,

Inimă, cântec, greu aur în veac,
ți-al dezlănțul potopirile;
și peste pleoape de copii elegiac
ar fremătă naive nuntirile.

CAMIL BALTAZAR

TOALETĂ

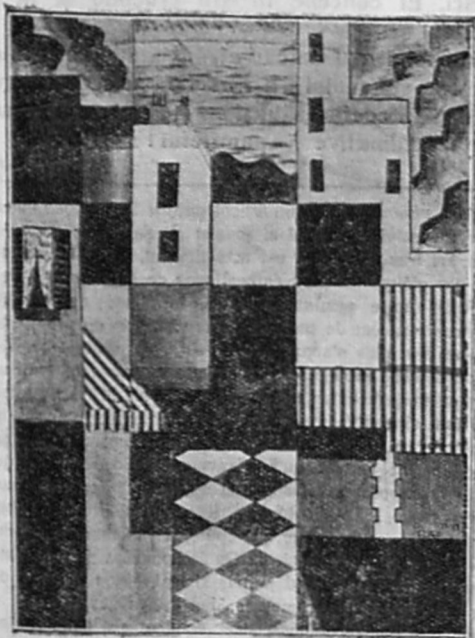
Pudrează nasul tragic la oglindă
Pe dinăuntru, elegant de bal,
Să intre pudra'n tîgvă. Să cuprindă
Treisferturi din buclatul encefal.

La balul liniștit de mare gală
De vrei să placi unicului tău domn
Îți polește masca facială
Și dinții înverziți de duh de somn.

Fii Domnului statură luminoasă
Cu gândul: sprinten fulger viitor
Să-ți fie brațul spadă bălăioasă
Și ochiul, disc lunar lunecător.

Triumful brut al feții, fă-l să cadă.
Să degere triumful idiot!
Dă-i bine șlef cu praful de zăpadă
Ce roade din maimuță și din bot.

ION BARBU

KAREL TEIGE (Praga); Pictură 1921.

MILITA PETRAȘCU: Bust (Sculptură).

SCULPTURA

PROCEDEE NOI

„La taille directe” — procedeu sculptural care atacă materia, — lemn, marmură sau piatră, — deadreptul. Fără modelul prealabil de lut, pe care artistul sau meșteșugarul îl copiază, ca după un plan desemnat.

La taille directe înseamnă suprarealism în sculptură: Îți îndrepti subconștientul în sensul materialelor, te dai trup și suflet unei grinde vechi, gândești formele proprii acestor materiale, fie ele intime, fie însemnate sau misterioase, și chemi apoi logica formată prin tradiție artistică, și clădești încet controlându-te cu asprime.

Pentru formele prealabil concepute și bine cugetate în raport cu materialele, rațiunea, singură este suficientă. Dar pentru formele în ordinea tăierii directe, trebuie, în afară de aceasta, o excesivă pătrundere în natura materialelor. Siguranța ultimă a viziunii, după ce planul general a fost conceput, nu se formează decât în contact, cu materia și lucrând. De aci necesitatea absolută ca artistul să ieșă parte la lucrul de execuție. E calea unică pentru a revela fața ascunsă a materiei.

Tratate astfel, materialele vor veni, odată, în ajutorul omierii, cu suprafețele lor întăritoare, așa cum veniau la sfinți, de mult, fiarele sălbatice.

Cunosc, în zilele noastre, sculptori cu lucrări frumoase, dar unul singur, Constantin Brâncuși care pășește cu isbândă, pe acest drum.

MILITA PETRAȘCU

LETTERS D'ITALIE

Cazul pamfletarului Courier este analog cu destulul întârziat al poetului Baudelaire. Și unul și celălalt se ivesc și debutează după ce viața de mult a trecut. Félicien Rops ar fi ilustrat, poate, acest eveniment fizic cu o sală de spectacol imensă, în care publicul internațional, ridicat în picioare, aplaudă două schelete într'un număr de cafe-concert.

Francezii au suferit adese ori umilința de-a lua știre despre dascălii lor dela vecinii din vest și nord. Când îi cinstește America și Europa, patria le consacră articole analitice superbe și ediții.

Ca și Baudelaire, Paul-Louis Courier eră citit la Oxford, la Muenchen, la Fribourg și chiar la București, înainte ca unanimitatea națională să-l fi recunoscut. Familiar singuraticilor din Florența, el se găsea cu sinceritate ignorat la Paris.

Asemănarea dintre cei doi artiști se menține pe

manuscris: aceeași docență intelectuală, aceeași culoare, aceeași linie ruptă pe hârtie ca dintr'un metal. Respect pentru gândire și devotament pentru formă, fără care gândirea e un exercițiu animal și indiferent. Baudelaire a fost un pamfletar în versuri și numai cadența egală și rima îi deosebesc pe acești doi popi ai literaturii franceze, unul de altul.

La noi noțiunea pamfletului, a genului pamflet, s'a impus școlărește, derivată dela prostii didactice ai occidentului, care cunosc în toate celea singura expresie de platitudine a unui obiect, cojit de dimensiune; obiectul clapon. Pamfletul supără întotdeauna pe cărturarii mărginiți din pricina vivacității, a spontaneității și a caracterului nemai-pomenit și sălbatec, cu care se înfățișează—după cum tâmpiții sunt ofensați de inteligență. De aci injuria de „pamfletar“ pe care își închipuie că o

creează câte un nerod universal, fără să fi bănuț că pamfletarul e un artist (oricare i-ar fi puterea expresivă).

Pamfletul surăde: dascălul e grav. Pamfletul dansează: dascălul e moral. Pamfletul cântă: dascălului buzele-i sunt groase și mintea opacă. Pamfletul ridică voinicește pumnul: dascălul e laș. Într'o bancă din fundul unei săli de cursuri, urduros, bleg și găngav, dascălul face o teorie jignită pentru cei mai buni școlari ai lui, adică pentru cei mai proști; aceia care își încep ideile cu „Având în vedere“, cu „Numai fiindcă ne raportăm“, cu „Așa dar, după cum spusei mai sus“.

Refutarea didacticului se cuprinde în numărul mic al pamfletarilor cunoscuți. La un milion de critici, prefecți, consilieri și rectori, abia se ivesc câte un pamfletar din când în când. Dela Moisi, Iisus Hristos și Omer, numărul pamfletarilor e cam tot atât de mic ca și până la dâșii. Shakespeare, Rousseau, Calvin, Baudelaire, Paul-Louis Courier, Goethe, Nietzsche, Ibsen, Dante, Luther, Dostoevsky...

Catedra, didactica, fiind voluminoase și greoaie ca țarina agricolă la bursa din Galați, ele au cerut, au obținut și autorizat volumul, opus fulgerului și scânteii. Veacuri întregi bietul cititor a trebuit să suporte și din partea penelor celor mai agile, convertite de bucătăria contemporană, anecdotele pe sute de pagini, opurile mari, opera considerabilă. Neputându-se scărpa de elefanți, ci numai de fânțari, Dascălul a luat în deapropoie iubire pahidermul și a fugit cât a putut de stele și de purici, El concepe în stil crocodil și în grații girafă.

Războiul avu măcar atâta bun efect: a minat cariera volumului și a farsei și a scos la drum și la lumină coeficientul și energia: acul și trăznetul, forțe rezumative — pamfletul!

T. ARCHEZI.

L'art vivant conține un articol datorit lui Edmond Jaloux, consacrat cazului paradoxal al școlii „Beaux-arts“:

„L'art français vivant est actuellement, qu'on le veuille ou non, une des gloires les plus authentiques de notre pays: De Manet a Utrillo notre peinture a conquis le monde; et des milliers de peintres viennent de partout étudier à Paris un art qui, semblait-il, ne peut plus s'apprendre ailleurs. Et pendant qu'on passe ce phénomène prodigieux, l'Ecole des Beaux-arts continue d'enseigner stérilement un métier que les vrais artistes regrettent.“

Il faut dire et redire ces choses pour arriver à un résultat pratique; on ne pourra tolérer encore longtemps que l'Etat enseigne officiellement un art qu'il désavoue publiquement et qu'il soit obligé d'exposer à l'étranger et d'acheter pour ses musées des œuvres que, s'il était logique, il serait contraint de blâmer. Il sera indispensable, coûte que coûte, de sortir de cette impasse, et le plus tôt sera le mieux. On économisera ainsi pas mal d'argent, ce qui ne serait d'jà pas si mal, et on cessera d'égarer, par de fallacieuses promesses, des jeunes gens dénués de tout talent que l'on récompense avec éclat et que l'on abandonne ensuite à tous les échecs. „Noi maimuțărăm de bună seamă în arhitectură ca și în pictură același sistem de „Beaux arts“ fără să avem însă gloriile.“

ȘTIINȚE NATURALE

BRADUL

În toiu iernii, ființe nemiloase arunca afară arbori de toate mărimile, unși cu zahăr și spermanțet.

Oamenii ordinei îi adună pe locuri virane așternute frumos unde se întemeiază și nasc păduri.

Scăpat de ultrajul steei de mucava, bradul caută o stea autentică, drept în sus.

În amintirea vieții de salon, lacramează mirosuri pentru cinematograf.

I. G. COSTIN

Compoziție (ulei) de MARCEL IANCU

OPUS NULL

Sie schnürt ihr Watercorset zu
Und scheitelt ihre Rebusuhr
Und spuckt in ihren Boabart
Und reibt sich ein mit Politur.

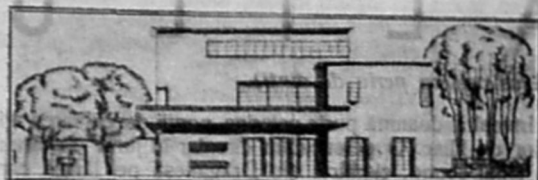
Sie leert den vollen Flaschenzug
Damit sie innen nicht verdorrt
Und bis zum Rand voll Alkohol
Rollt sie auf Knochenachsen fort.

Sitzt sie mit sich sitzt sie im Kreis
Und zwar mit ihrem eignen Leib.
Teils ist sie nackt teils parkettiert
Und ist sowohl als auch ein Weib.

Sie ist die Vonvon ohne Haut
Ist vorne tip und hinten top.
Beim gehen macht sie tick und tack
Und will sie stehen sagt sie stopp.

(Zürich)

B. ARI.

Arhitect LUTGEN (Berlin). Casa Koeln (din Wasmuth).

ARHITECTURĂ

Citeam de curând într-o mică revistă de estetica nouă din Elveția o isteasă și ironică redactare anunțând moartea „Arhitecturii” după o lungă și grea suferință. E vorba de arhitectura stilurilor, de arhitectura „beaux-arts” și poate chiar de aceea a „neoclasicismului oficial german”.

E evident că ceea ce se „învârtește” azi în domeniul arhitecturii nu se poate nicidecum măsura cu o creafte.

Faptul simplu și ridicol de a copia zi cu zi și în orice loc din toate enciclopediile „detalii” cartușe și fațade cum s'au făcut aievea pe timpul vreunui Cezar roman sau al unui rege al secolului al 18-lea e un perfect certificat de impotență. Sistemul frequent al compilațiilor și al combinațiilor de stiluri dela beaux-arts este sursa cancerului care distruge.

Încercările naive de a creea stiluri sunt condamnate din început fiindcă și ele nu țin seamă de viață și de ritmul ei.

Stilul e doar aparența unui organ, a unei forme de viață.

Cei cari subscriu falimentul sunt tinerii desolați de felul și metoda școlilor de șovăiala principiilor și inutilitatea lor.

Ei cer inhumarea sistemelor de „artă” de eri inhumarea zeilor falși și a surrogatelor de stiluri, a întregii parade didactice care a dus la peire arhitectura.

Principiul unic al unei viitoare arhitecturi este contactul real cu viața și resolvirea problemelor vii cu metodele și armele „contemporane”.

Germania și țările Germanice au dat primul imbold spre revoltă. Azi constatăm și în Franța un ușor început de alertă. (Vezi expoziția decorativă).

M. IANCU.

ISER (Desen) 1925.

A L I L U I A

(A se ceti cu peria de dinți)

Invoalta doamnă purta pelerina nopții de culoarea ariilor de liliac. O persecutam circular în jurul cimitirului cu zidul scund, cimitirul din Drăgănești pe lângă care se afundă un drum, ca un tren care s'ar îndrepta spre adâncul cu stele, cu stele astfel dispuse în cât cuvântul nici odată se poate ceti pe ele.

Aventură — ciudată aventură. Stelele se angrenau ca dinții unei mașini agricole peste acoperișuri albastre ca zincul — în vale câpițele de fân din cari un bot de căprioară a smuls mănunchiuri.

I-am zis atunci doamnei care înainta pe parchetul lucitor al lunii:

Să desmierdăm trifoiul fraged cu lapte suspendat să ne ascundem trupurile în carâmbul cisme de marochin fermecate, să ne înălțăm în tramvaiul cu cai, să jumolim cântecul cucului în cutii de lemn, să facem muntelui Ararat un cucui...

Dar fiindcă nu primeam nici un răspuns și pășiam în fluturarea amplexelor valuri, — cum te numești, o întrebai instalat în fața ei în barca de beton dresat, barcă fără lopoți, ca un sat fără câini.

Mi-a zis: Tu nu ești poet, nici tuberculos, uici măcar poet-tuberculos și eu numai pe el îl vreau. Adio.

Pe băncile școlii nu avui mai mult succes. Rămăsei cu băncile goale pușcă.

Statuia equestră a lui Mihai Viteazul îmi arată cu gestul de bronz direcția idealului național în care să caut de acum apariția ei hidraulică, vocabularul ei insensibil, umbrela ei rotativă, poetul ei tuberculos.

Imposibil să-i ciocănesc șoldurile cu mâna, să-i identifice surâsul a cărui claviatură așteaptă degetele lunii și nici să urmez linia diamantină pe care patina ei mi-o scapă printre pașii pierduți.

Păsări au coborât desfăcute săruturi pe aceste urme efemere. Suita mea a tras în ele și a făcut focul și friptura. Toți poartă haine de piele unse cu ulei de focă. Pe aci contrabanda de blănuri este aprig supravegheată de cazaci sovietici. Au surprins între altele o ladă cu *Je sais tout* revistă mondială ilustrată. În același moment trecu însuși adresantul. Era exporatorul Amundsen, pedestru, purtând la subsuoră steagul menit să fie implantat pe pol. E jidovul rătăcitor, strigă unul din suită. Gârbov și obosit, nu vede pe nimeni și se încurajă pe sine mestecând un cântec de drum lung. Un cântec suspect. Cântec din România-Mare. La Moară la hârță... Întâlnirea m'a viu impresionat.

Doamna împodobește în treacăt cu clopoțelii unei voioșii subite coarnele primitive ale unui ren. Surăde unui vânător negru pe amurgul roșu. Își pierde în urmă tot misterul dar își lipește urechea de prora stâncoasă a Scandinaviei să-mi asculte prin subteran magnet bătaia inimii.

Doamnă, i-am zis, vreau ca povestea noastră să se numească — sincopă; romanul nostru n'are să înceapă niciodată. Escapada mea s'ar sfârși sub tălpile d-tale gădiloase. Sărutul meu ar lipi timbre jubiliare pe unghiile incandescente.

La intrarea în peșteră am zărit monumente megalitice. Eram în Bretania lui Felix le Dantec, — asociația de idei o recunoscăm facilă. Pamfletul Arghezi surădea câinește — ați observat câte surâsuri absurde se interpun fericirii noastre. În cele din urmă brutalitatea mea deslănțuită de încăpățănarea imposibilului și-a strigat: Afară, Afară. Și ai dispărut din înălțarea mea și noaptea mi-a rămas curată, ca o boltă de cristal vânat în care zboară în creștere mistică o bufniță de aur.

Atunci propusei și titlul povestii noastre: *Contraalto? Întâmplarea s'a petrecut pe vârful unei fete.*

II

Ciorapii de mătase i-a uitat pe bemolii pianului, iar numele și l-a scris cu roșul de buze pe lemnul buricului. Poartă la gât lemn sfânt dela Ierusalim unde are rude. Inventează vorbe fără înțeles, pe cari și le murmură sieși sau mi le picură ca pe un venin de sunete, la ureche, în clipa de dragoste.

Pianul e negru, afară ninge. Fulgii pasionați. Bal de zurgălăi.

Așa a fost ucis bătrânul rege Hamlet de soția care i-a distilat esența de năpărcă în tubul acustic. De ce mă persecută gândul acesta? Fu întâia noastră noapte.

Casa e veche, panoplia e roasă de molii, iataganul, cucerit de tatăl ei, căpitanul, la 77, a ruginit, cămașa roșie a bunicului ei, garibaldianul, se decolorează, pavăza purtată în cruciade de strămoșul ei...

Li plac violoniștii în carne și batistă și maestrul vechi. Întinde picioarele goale pe castelele de cărți de joc și se joacă cu rotulele genunchilor. Detestă supapele.

Afirmă că „Tatăl Nostru” nu e decât o poveste de aventuri și tot deodată cel mai complex roman care s'a scris vreodată. Neagă stilul, stiletul și stilograful ca amănunte ale unei epoci perimate.

Dealungul șinelor tramvaiului electric pornește seara la vânătoare, decimând păunii de ninsore cu snopul de lumină al farului de automobil. E la volan.

Convorbirile noastre le-am conservat în mărul lui Adam fiert. Menajul durează de șapte mii de ani și în ciuda rugăciunilor nu avem nici un copil. Căinii de vânătoare îi înlocuiesc prea bine în orele de jetdeau și de imobilitate sub palmierii artificiali. De jur-împrejurul Escorialului care ne adăpostește, văduvele pescarilor presară zilnic cenușă și sare pentru a zădărnici vegetația și a ne sili să plecăm.

Din naltul ferestrei le privim cu indiferență.

Da, cu indiferență.

Corpurile lor răspândesc un miros de cotoi văpsit.

III

Citim în „Monitorul Oficial”:

Glăsul ei mă subjugă în deosebi prin lenta presiune a prevestirilor lui, atenuate cu depărtări unde clocesc ecouri.

Are să-mi pună otravă în cafea căci imaginația ei a ostenit premeditând și poate ura ei nu-mi hărăzește o soartă mai puțin banală.

Ordin a dat roabelor să umble desculțe, ceea ce îmi pare semnul unui doliu anticipat, ai unei văduvi subconștiente.

Căzuse odată pe gânduri, cu ochii la porumbarul nebun care jonglează cu sborurile.

Prins-am brusc mâna ei și i-am privit sub frunte. A tresărit, a tipat și a fugit.

Am pus porumbarul în cămașa de forță majoră.

III bis

Am tăcânit aceste cuvinte prietenilor mei din lumea întreagă, pe aparatul Morse, ca o chemare în ajutor. Prietenii mei au toți aceeași sînecură: de a neglija lucrurile în farurile diverselor coaste și de a face farse vapoarelor în primejdie de naufragiu, prin semnalizări intenționate greșite. Am primit o mulțime de reclamațiuni în această chestie.

Atât de intensă și de strindbergiană e reciproca noastră aversiune în cât ne refugiem unul în podul cu atlasuri vechi și cu vechi instrumente de optică și de geografie, celalt în pivnița boltită, plină cu doage uscate, cu lanțuri și instrumente de tortură. În pivnița e umezeală. Are să capete reumatisme. Dar n'ar vrea ca prin aceasta, forma genunchilor și a gleznelor ei să fie vătămată.

Primăvara a spart sloiurile peste cari se fugăriră ingeri cu săbii de harapalb. Era o desmormântare veselă. Ea și-a pus, pentru solemnitatea întoarcerii cocorilor, ochii cei mai albaștri, picioarele cele mai albe și și-a limpezit glasul pe primii ghiocci. Popa veni din sat cu sfeșanie Hergheii scormoniră câmpia și asurziră soarele. Ea își umplu baia cu aghiazmă.

În curte, țigani cositoriau vasele de aramă. Ea se tolăna pe pământul ud în boschete și lăsa melcii vâscoși să-i lungească dealungul trupului. Semăna kilometri verzi cu note muzicale și se întorcea seara în sufragerie unde ardea anevoie un foc mare. Căuta desigur o aventură primăvărată în pădure: poveștile cu haiduci

ale copilariei. În fundul pădurii trăiește un morar bătrân care macină coaja copacilor pentru clienții iluzorii. Ne-am dus să-l vedem. E un morar ca toți morarii, dar n'auze n'a vede.

Pe iubita mea o cheamă Aliluia. Pe tatăl ei l-a chemat Ali, deși era turc, iar pe mama ei Luia. De aceea fructul nunții lor a căpătat numele de Aliluia. Numele acesta e comod căci își găsește aplicația în toate împrejurările. De pildă: Aliluia.

În fond e fată bună și aș trăi cu ea până la adânci bătrânețe.

IV

Dar poetul tuberculos pe care-l păstra, încă dinaintea căsniciei, în garderobul rochiilor demodate?

Sfârșise prin a se îngrășa din pricina atmosferei de naftalină pe care o respirase câteva milenii și a cozilor de evantai de baga ce constituiseră o viață întreagă, unicu-i și strictul regim. Deplorabil. Câte zile atâtea cafele cu lapte, Amin.

I. VINEA.

SCENA

ÎNSCENĂRILE D-lui SOARE Z. SOARE

BERNAD SCHAW — KATZISNE — LABICHE.
DOUA REVELAȚII: KOLNIK ȘI MATEI

FAUST CU CIPRIAN

D. G. Ciprian a făcut Teatrului Național serviciul de a dubla pe „Mefisto” din Faust. În chipul acesta, cinica vulgarizare a d-lui Soare Z. Soare a fost, pe alocurea, colorată cu nuanțele subtile ale talentului și inteligenței. Firește, spectacolul n'a câștigat nimic, de oarece față de subtilitatea interpretării d-lui Ciprian „omogenitățile” d-lui Soare au apărut și mai grotesti.

De altfel imperfecțiunea aceasta a înscenării lui „Faust” — care a determinat chiar pe prietenii d-lui Soare să recunoască, în familie, că farsa ține prea de mult — nu e unică. Am fi nedrept să nu recunoaștem că limita obicinuită a spectacolelor din București e mediocritatea și că, în această privință, d-l Soare n'a fost mult prea jos... Într'adevăr, recapitulând spectacolele cele mai bune, nu știm dacă am putea citi o realizare integrală care să înglobeze armonizarea tuturor elementelor constitutive: text, decor, muzică, actor, atmosferă. Toată literatura filozofiei teatrale a ajuns înfărșit și până la noi — realizarea corespunzătoare, încă nu. Gordon Graigh, Tairoff, Martin, Pitoeff, sunt pe masa oricărui om de teatru. Pe scenă însă, spiritul lor nu pătrunde. Spectacolele nu sunt unitare și ceea ce lipsește mai ales, e actorul. Regisorii noștri uită că pentru a avea un actor bun, un interpret care să-ți poată tălmăci intențiile, un colaborator legat de sufletul tău printr-o comuniune de concepții, trebuie să-ți formezi. Pilda lui Copeau n'o imită nici unul. Nici unul nu are curajul să scoată, dintre probiștii și stagiarii Teatrului Național cele câteva talente cari lăncează în figurație. Le lipsește ochiul, intuiția.

Moissi era un actor de mână treia, într-una din numeroasele cetăți cu autonomie culturală din Germania, când l'a descoperit Reinhardt. Când l-a dat d-l Davila să-l joace pe Iacob Biegler, d-l Ion Manolescu nu era nici atât. Regisorii noștri pe cine au descoperit? D-l Gusti l'a isgonit pe Mihalescu. Cât despre d-l Soare, d-sa nu numai că n'a descoperit nimic, dar a isbutit și să compromită câteva valori consacrate, D-sale îi datorim doar „Othello” cu d-l Bulandra, „Schylök” cu d-l Brezeanu, Mefisto cu d-l Bulfinsky, după cum d-lui Gusti îi datorim „Cleopatra” cu d-na Toto Ionescu.

Repetăm, regisorilor noștri le lipsește ochiul, intuiția. Au în schimb ambiții. E mult, dar nu ajunge. Dovadă că din frământata emulație în care se sbat acum, nu iese nimic bun, nimic complet.

Rămânem la mediocritate. E deocamdată nivelul nostru. Față de acest nivel aspectul artistic al ultimei chenzine teatrale e onorabil.

SCHAW LA „REGINA MARIA”

Irlandezul Bernard Shaw, copilul teribil care dă cu tifa idolilor creați de sugestia istoriei și a legendei, ocupă primul plan. Dis-trugătorul de idoli, sfichiutorul care-și bate joc de percepțiile moralei ipocrite și a educației convenționale a apărut din nou, tribun neobosit al unei permanente negări. Caustic, îndemnându-ne să pătrundem sub epiderma bronzată a didacticii, Shaw ne-a desvăluit substratul încă uneia din instituțiile artificial adulate. După regi, savanți, credințe, pasiuni, a venit rândul justiției militare — actuala și temuta justiție militară, care era tot atât de actuală și tot atât de temută în 1777, pe vremea când Statele azi Unite ale Americii luptau pentru independența lor.

Judecătorii marțiali din armata colonială a Angliei — pe atunci mai puțin democrată, deci mai puțin paradoxală — spun adevăruri cari ustură. E bine să le primim însă, căci riscăm mai puțin decât respingându-le. Adevărul acesta l'a admis însuși d-l A. de Herz, care s'a arătat mai puțin aspru de data aceasta, de cum fusese cu prilejul înscenării lui „Cezar și Cleopatra”. Nu credem ce susțin unii — guri rele — că acceptarea lui Shaw de către d. A. de Herz ar fi influențată de unele considerente străine de crezul estetic al distinsului critic. Și așteptăm pe curând concilierea d-sale cu Ibsen, încă unul față de care cronicarul „Dimineții” e foarte rău dispus.

Din interpretare ne-a plăcut mult d-l Anastasiad. Ținuta și dicțiunea d-sale în generalul Burgoque — descendent corcit parcă de gal britanizat — ni l'a sugerat pe însuși Shaw. E o biruință care trebuie să-i fie scumpă. Ne-a mai plăcut pentru humorul său d-l Ionel Țăranu și pentru o caricatură ideală d-l Botez. Personalitatea d-lui Soare s'a imprimat în creația d-lui Toni Bulandra, care l'a confundat pe Dudgeon cu un drac de operetă. Nota impresionantă au ținut-o, cu talent, d-na Maria Mohor și d-l G. Storin.

„NEOFITUL” ȘI KOLNIK

În afară de multe altele, teatrului nostru îi lipsesc pictorii decoratori. Dela Podgedaef, ale cărui sfaturi au fost repede denaturate de lipsa de talent, n'am mai avut un pictor de teatru, o personalitate creatoare de spații fictive. Harnicul Cornescu, pe ai cărui umeri se sprijină Teatrul Național, are prea mult obsesia ocrului. Decorurile d-sale sunt — ca totul pe lume — relative. Decât, pictura de teatru e o specialitate care absoarbe. Contemporani cu marii novatori ai cadrului scenic, nouă nu ne mai este îngăduit — fără riscul de a părea primitivi — să dibuim. Dacă pentru piesele originale nu putem crea o decorațiune cu amprenta personalității de rasă, dacă nu ne putem diferenția deci, să avem cel puțin — ca negustorii de mode — mândria de a ține pasul occidentului.

Decorația de scenă, arhitectura scenică, a devenit azi o știință.

Pictorul Kohnik — cel care a lucrat decorurile pentru „Neofitul” — se vedește a fi la curent cu evoluția acestei științe. Fără alte calități excepționale, spectacolul de deschidere al societății „Dramă și Comedie” (Instituție creată pe nucleul trupei din Vilna) are meritul de a ni-l fi făcut cunoscut.

„Neofitul” e din punct de vedere scenic, o piesă slabă. Indiferent de calitățile literare pe care li le bănuim ca să putem justifica înscirarea ei în repertoriul unei trupe excelente, piesa d-lui Katzine nu e făcută să fie jucată. Cele trei acte finale, cu lungimi chilometrice și cu grotescul defileu de revistă din actul IV, nu corespund regulilor intangibile ale scenei. Teatrul e înainte de toate acțiune. Cine nu ține seamă de această lege, cade. Acul I din „Neofitul” e singurul care a putut fi ascultat, fiindcă pulsa de o acțiune susținută cu un remarcabil talent. Cât despre problema pusă de autor — lupta între individ și colectivitate — ea ni se pare stângaci adaptată unei legende fără altă substanță decât cea a misticismului religios care întretine slăbiciunea iudaismului. Dealtfel lucrarea se resimte puternic de influența unui mare dramaturg idisist, An-sky, pe care Trupa din Viena îl are în original în repertoriu.

ZILE VESELE DUPĂ RĂZBOIU

Un regisor proaspăt, d. Victor Ion Popa, pare a-și fi propus

să ne dea o satisfacție: cea de a da prilej elementelor tinere — celor mai tinere din câte forțesc între culise — să joace și să se releve. Spectacolele Teatrului Popular devin de cea foarte interesantă pentru cine crede — ca noi — că înprospătarea cadrelor a devenit o necesitate imperioasă.

După primele spectacole, s'a detașat un nume: N. Matei. Un cap de o elocvență expresivă, o fină sobrietate a mijloacelor de exteriorizare, o desăvârșită comunicativitate și o inteligență generată de un suflet înțelegător — nu alcătuiesc toate aceste calități aluate din care se alcătuiesc marii comedienți?

Dacă iluziile noastre nu se vor risipi — ca atâtea altele — d. V. I. Popa se va putea felicita de a fi dat teatrului un element căruia repertoriul d-lui Morțun îi e deschis.

La Teatrul Național, Matei n'ar fi ajuns niciodată să joace. Dar ultimul spectacol al Teatrului Popular — în care au mai avut apariții aplaudate din Barcaroiu Brună, Giorgian și d-na Sylvia Cocorăscu — a mai demonstrat un lucru: că piesele perimatului Labiche plac încă și că același public precios, care cere și aplaudă pe Goethe, manifestă încă destul interes pentru comedile onorabile ale deceniilor trecute. E o inconsecvență de reținut, un capriciu care îl pune pe Labiche în rândul eternilor...

SERGIU MILORIAN

NOTE, CĂRȚI ȘI REVISTE

■ *Le Bourgeois de Paris* de Fedor Dostoievsky.

Romanele până acum traduse din Dostoievsky erau mari studii ale sufletului și caracterului rus. În *Le Bourgeois de Paris*, genialul romancier studiază caracterul parizian cu o incomparabilă măiestrie și ferocitate. E cu desăvârșire nemilos dar cetitorul e nevoit să recunoască puterea acestei picturi. Nici un scriitor n'a sondat încă atât de profund sufletul burghezimii.

■ *Prochainement Aphrodite* de Willa Cather, traducere din limba engleză de Victor Liron (Les Cahiers Nouveaux). Unu din modernii americani.

Nu asistăm la o ruptură cu realitatea și anecdota, ca la suprarrealității francezi.

Povestirea nu părăsește linia logică și verosimilul e urmărit și realizat cu tenacitate și mari mijloace stilistice. Într-o mansardă din New-York, cu terasă pe acoperiș și cu lună, câțiva locatari curioși, un bulldog, un pictor de avangardă, o cântăreață debutantă. Pictorul vrea artă nouă, cântăreața suces.

Peste optsprezece ani, afișele anunță „In curând Aprodita”. Și marea artistă, între două curse, între teatru și bursă se oprește la un negustor de tablouri, să se intereseze de pictorul de altă dată, să afle dacă a fost sau nu o găscă la 20 de ani.

Acesta e, dacă vreți, „subiectul”.

■ *Le docteur invraisemblable*. Ramon Gomez dela Serna, care este fără îndoială, cel mai mare dintre poeții în viață din Spania, se relevă în „Le docteur invraisemblable” ca un foarte fin psiholog. El descopere în decorul ce-i înconjoară contemporanii, simptomele maladiilor. Și doctorul Ramon Gomez dela Serna le vindecă. El nu este atât de neînchipuit, după cum vrea săpară, răsând. Ironizând, Gomez dela Serna, găsește adeseori adevărul.

Această carte stranie este și o carte veselă și pasionantă. Aventurile doctorului îți amintesc de un Sherlock Holmes care însă nu este oici fantomă, nîsi automat, ci psiholog. Un Sherlock Holmes revăzut de Pirandello. Poezia lui Ramon Gomez dela Serna luminează această carte și o ridică asupra unei vulgare culegeri de anecdotă.

■ *Le Femme et la Lune* de Gil Robin.

Banche se sbate între două iubiri simultane. Spiritul ei inbește pe un bărbat, corpul ei pe un altul. Maternitatea rezolvă conflictul.

E o lectură interesantă în nuditatea ei de studiu clinic. Pagini evocă viteza, altele suie înapoi la Maupassant: o duminică seara pe a ă.

■ A apărut după vacanță revista conducătoare a expresismului German „Der Sturm” sub conducerea lui Herwarth Walden.

Cuprinde un studiu de Blümner despre poetul ritmului expresionist August Stramm pe care îl tâlmăcește cu adâncă pricepere cu prilejul aniversării a 10 ani dela moartea acestuia.

Un studiu interesant despre psihologia prostituatelor și critică de Kurt Liebman. Gravuri originale de belgianul G. Flouquet.

■ *Expoziția Iser* se deschide peste câteva zile. Acel care a plecat de câțiva ani dintre noi cucerind la Paris succese meritate ne aduce rezultatul unei munci uriașe artistice. Trebuie accentuat că Iser e așteptat cu mai multă febră de către colegii săi ceeace nu e puțin în toropeala artistică de la noi.

■ *Wasmuths monatshefte* pentru arhitectură nouă din Berlin. ne aduce în ultimul său număr din lucrările arhitectului Tessenor suficient cunoscut prin stilul său liniar și larg preocupările sale pentru interiorul și mobila umilă. Multe reproduceri din expoziția decorativă dela Paris și un nou comentariu asupra problemei celei mai discutate de urbanism „Piața Catedralei din Ulm”.

■ A. B. C. revista unui grup curajos de tineri arhitecți din Basel aduce 2 proiecte pentru concursul „gărei din Lausane”. Witever preocupat numai de problema circulației aduce o soluție mai greoaie decât arhitectul Stamm, care reușește să ne dea o soluție estetică din cristal și beton.

■ În ediția *Alexandru Koch Darmstadt* a apărut un caet dedicat dantelelor și diferitelor țesături moderne. Remarcăm lucrările hipersensibile ale d-rei Dr. Ricker și compozițiile abstracte pe tîll ale d-rei Rosenstock.

A apărut în colecția *Les Cahiers Nouveaux* II *était une bonlangère* de Benjamin Péret.

În numărul viitor care va apărea la 1 Noembrie, vor publica *Lopătarul de Panait Istrutti* și Scrisoare disperată de Aderca.

Pentru preîntâmpinarea incendiilor, cel mai sigur mijloc este să ai la îndemână MINIMAX, cel mai practic aparat.

Administrația: Calea Victoriei 47 et. III casa Frascati.